

Concert met het Ritmeester-Veezangers Mannenkoor zaterdag 10 oktober 2009, Bethelkerk Veenendaal

Na een kort welkomstwoord van Rien Knigge, voorzitter van RVM, opende EME het concert met vijf religieus getinte werken, te beginnen met Ambrosianischer Lobgesang en Tollite Hostias. Met Jan Lenselink aan de vleugel had Maarten-Jan de handen vrij om alle dynamische fluctuaties aan te geven, en die kwamen er dan ook goed uit. Meteen een duidelijk instemmend applaus. Cantique de Jean Racine (ging een stuk rustiger dan de 30 maten per minuut die we op repetities wel eens halen) blijft een prachtige compositie, waar ik telkens erg van geniet. Helaas ging bij mij “Dissipe” waar ik de laatste weken juist vastigheid in gekregen had, deze keer de mist in. Tenslotte Amen en Siyahamba. Ook die liepen qua dynamiek zoals we de laatste tijd ingestudeerd hebben, alleen het klappen ging nu ergens mis: bij Amen klap je tegen de maat in, maar op zeker moment had ik het gevoel dat we op de maat zaten. En Siyahamba eindigt altijd met “kos”-klap-klap, maar deze keer sloeg Maarten-Jan meteen af op “kos”.

Ritmeester-Veezangers had o.a. Tebe Poem op het programma staan, en dat vergelijken we natuurlijk meteen met de manier waarop wij het zingen. De tenoren hadden duidelijk moeite in de hoogte. Het slot “molim tisia” werd slechts één keer gezongen, maar dan erg langzaam. Heeft ook zijn charme. De verdere stukken, I had a dream, Santo, en Jacobs Ladder, waren alle drie breed van opzet – dat kan ook prima bij een koor van 80 man. Na een rustige inzet werd het echter alras voller en ging het ook steeds harder. En er zat een stevige pianopartij onder, die ook van crescendo wist. Alle drie waren het nummers die zo te horen qua akkoorden en modulaties niet te veel van de zangers vergen, maar waarmee je wel lekker over de longen kan.

Dan weer EME, nu met het gedeelte lichtere muziek. Onze Fliegermarsch viel, zoals vaker, heel goed bij de toehoorders. An die Frauen mocht Maarten-Jan even bij het publiek inleiden. Ik neem aan dat de organisatie vanwege de tijd –het concert was één lange zit, zonder pauze– deze mondelinge toelichtingen liever niet had, maar voor dit nummer heeft Maarten-Jan kennelijk een uitzondering weten te krijgen. Zijn toelichting kwam prima over. Het aardige is: het had ook merkbare uitwerking op ons, want wij gingen nu de aangekondigde inhoud van het stuk waar maken, door meer zorg te besteden aan verstaanbaarheid en expressie. De inzet van het stuk, de introductie van al die dieren, ging dan ook beter dan ooit, en dat geeft meteen een goed gevoel. Bij de tweede keer was het iets rommeliger, maar beter zo dan andersom. In totaal, –de dynamiek van het stuk, het hard en zacht, de achtereenvolgende inzetten, de plotselinge stilte vlak voor het eind– alles tezamen is het nooit zo goed gegaan als nu.

In Sketchbook of Men miste ik, meer dan in andere nummers, het geluid van de andere partijen. De akoestiek in de Bethelkerk is zo dat er nauwelijks geluid terugkomt. Zelfs je burenhoor je nauwelijks. En dan voel je je al snel een eenling, juist in dit stuk, dat al vol zit met ongebruikelijke akkoorden, die soms ook niet eens in de piano terug te vinden zijn. Dus ik kan moeilijk beoordelen of het stuk goed gegaan is. Wel hoorde ik dat er één Mark toch weer een tel te vroeg was. Overigens moet ik hier vermelden dat Jan Lenselink zich ook in dit stuk fabuleus liet horen; het is een groot genoegen om in de partituur dat pianospel te volgen. Trouwens, we hoorden Jan tussen zes en zeven herhaaldelijk met dit stuk bezig. Was dit oefenen? of gewoon genieten van die ongewone compositie?

We sail the ocean blue. Ditmaal met de hand op het hart, op het moment dat we beweren sobere, nuchtere mannen te zijn. Zou het publiek het anders niet geloven? En dan De Twaalf Rovers, met Jan Janssen als solist. Jan, die zowel in RVM als in EME vele jaren gezongen heeft, wilde juist in dit gezamenlijk concert iets moois neerzetten, en volgens mij is hem dat uitstekend gelukt. Zuiverheid, stembeheersing, en goede communicatie met de dirigent. Je hoort wel eens “Wat is een mannenkoor zonder De Twaalf Rovers?”. Met andere woorden: “dat heeft iedereen op het repertoire.” Kan zijn, maar je moet het dan nog wel kunnen brengen. En dat hebben we gedaan! Tenslotte de zigeunerbruiloft: ook die volgde vrijwel compleet het dynamische pad dat we afgesproken hadden. Een flink applaus besloot dit gedeelte van EME.

Vervolgens de bijdrage van RVM aan dit lichtere gedeelte. Vier nummers, de eerste drie waren arrangementen van dirigent Jimco Zijlstra en de laatste was een volledige compositie van hem. De stijlverwantschap met geestelijke muziek van RVM viel op. My heart will go on had een interessante bewerking, rijker dan die wij zingen. De Oklahoma Medley vond ik te ritmisch, waardoor de romantiek van de lange noten niet tot zijn recht kwam. Meteen al bij het begin: onder de lange O- van Oklahoma zongen andere stemgroepen in snel marstempo een tegenmelodie met grote toonafstanden. The surrey with the fringe on top is van zichzelf al een ritmisch nummer, maar ook in Oh what a beautiful morning, waar de romantiek van het lied om legato vraagt in de tekst, maakte het arrangement (in het bijzonder de ferme pianopartij) dit erg moeilijk door iedere maat in drie plakken te hakken.

Maar ook van dit gedeelte kan gezegd worden: het zijn stukken die dit RVM-koor goed liggen en waar je als zanger flink met je longen en stem bezig bent.

Hierna voegde EME zich bij RVM op het podium om samen de finale te zingen. Eerst sprak Gerrit Naafs, voorzitter van EME, mede namens zijn collega van RVM een woord van dank aan de bezoekers, de uitvoerenden, de dirigenten en de pianist, alsook aan de vrijwilligers van de Bethelkerk voor hun werk aan de ruimten, de faciliteiten en de catering.

De finale bevatte twee nummers; eerst Some enchanted evening, onder leiding van Maarten-Jan. Dat ging naar mijn gevoel heel prima. De gebaren van de dirigent waren duidelijk en werden redelijk goed opgevolgd. Bijvoorbeeld bij het intermezzo voor piano had niemand de neiging door te zingen; althans ik heb niks gehoord. Dat de tweede tenoren van RVM zo'n enorme zwieper maakten op “crowded room”, dat is Maarten-Jan niet aan te rekenen. Op repetities van EME horen we dat ook, en dat is maar één tweede tenor, en die is al onmogelijk van zijn zwieper af te helpen. Nou, bij RVM leken het er wel vijftien! Daar is dus geen beginnen aan. Althans, Jimco Zijlstra heeft het er kennelijk ook niet uit gekregen.

Wat ik in dit nummer wel verkeerd vind is dat de pianist al in de inleidende vier maten afwijkt van de partituur en tierelantijntjes invoegt. Jan Lenselink is een grandioos pianist, en die vingers van hem kunnen en willen natuurlijk overal een draai aan geven. Maar ik vind, als je in vier maten het muzikale thema moet inleiden, hou je dan bij dat thema. De term “thema en variaties” zegt het al: eerst het thema, en later de variaties. In het genoemde intermezzo voor piano krijgt hij alle vrijheid. Het arrangement als zangnummer is helemaal niet jazzy of syncopisch, dus dat type versierinkjes in het begin is ook muzikaal volstrekt misplaatst.

Trouwens, ook bij Der Fliegermarsch, Wenn Zigeuner Hochzeit machen, en zelfs bij An die Frauen veroorloofde Jan Lenselink zich in de inleidende maten afwijkingen van de partituur (althans: hij speelde andere dingen dan wij gewend zijn van Maarten-Jan, en ik neem aan dat die speelt wat er staat). Een begeleider moet bedenken dat iedere amateurzanger in die vier maten vooraf zich gespannen concentreert op de toonhoogte van zijn inzet, en ieder heeft zo zijn eigen foefje om zijn beginnoot op te pikken uit die inleidende maten, en dan is het heel storend als we op de uitvoering zelf op dat moment ineens andere dingen horen. Ikzelf ben er een keer mee van de wijs gebracht.

Laat hier echter vooral niet onvermeld blijven dat Jan Lenselink een fenomenaal pianist is. Wat ons van deze avond in ieder geval zal bijblijven zijn de intermezzi van circa zes minuten die hij speelde tussen de diverse blokken. Ik weet niet in hoeverre dit voorbereid is of echt helemaal geïmproviseerd, maar moeiteloos rijgt hij allerlei melodieën in allerlei stijlen aan elkaar. En je moet hem vooral ook zien, zoals hij daar op zijn bankje voor de vleugel heen en weer schuift en op en neer schudt. Het eerste intermezzo was klassiek, we herkenden enkele melodieën van Mozart. Dan was er een met negro spirituals, o.a. Nobody knows, en The battle of Jericho. En ook hier een lijn van klassiek en religieus naar het lichtere genre, want in het laatste intermezzo ging het over musicals: West Side story, Jesus Christ Superstar, Evita. Muzikale explosies!

Terug naar de koren, die aan hun laatste nummer toe waren: Mala moja, gedirigeerd door Jimco Zijlstra. Dat was een belevenis. Nu eens geen 80 man, die, in een fors arrangement van J.Z., voluit gaan, met een flinke vleugel eronder. Nee, nu is het slechts een klein liedje over liefdesverdriet, en zonder begeleiding. Maar wel 130 man nota bene. En al die 130 man werden aangestuurd door enkel een paar kleine vingerbewegingen en twee enthousiaste ogen. En wat ik achter mij hoorde, de uitspraak van het la-la-la, dat was precies het goede: licht, puntig, dunne l, platte a. Ik dacht: zo kan het dus ook.

En zo moet het ook. Kijken naar de dirigent en op ieder gebaar direct reageren: sneller, langzamer, harder, zachter, daar meteen in meegaan. Dat geeft het echte plezier in zingen. En dan liefst niet met piano, maar gewoon eerlijk zingen (“pur sang”), zodat je elkaar kunt horen, en dan goed naar elkaar luisteren. Je hoort soms zeggen: “zingen is vooral luisteren”. Ik geloof steeds meer dat dit waar is.

Frits van Beckum